

hranom, i dužnosti gledom na posjedovanje vanjskih dobara. U drugi red spadaju dužnosti meĝusobne muža i žene, roditelja i

djece, poglavara i podložnika. Na koncu ima kratko stvarno kazalo. Djelo ovo preporučujemo.

dr. Pazman.

Pregled časopisâ.

Čas. Ljubljana. 1910. br. 10; 1911. br. 1—2.

F. Terseglav: Slobodno kršćanstvo. Temeljna je zabluda slobodnoga kršćanstva, htjeti u sklad svesti modernu vjersku indiferentnost, koja se u tom očituje, što drži nebivstvenim pitanje: da li je Isus bio Bog ili ne. s vjerom prakršćanstva.

I. Weiss u svom djelu: Isus u vjeri predkršćanstva“ nastoji opravdati to moderno stajnoviše. Temeljna je misao Weissova: vjeruj o Isusu što god hoćeš, uza sve to možeš lako biti kršćanin. Weiss polaže najveću važnost u etičku nauku Kristovu — a sav se Isusov uspjeh ima pripisati njegovoj osobnosti. To Weiss nastoji dokazati prakršćanstvom.

Teorija Weissova ne stoji, jer prakršćani su slijedili Isusa, s toga što su bili osvjedočeni, da je on Bog, a ne tek iz pukog štovanja njegove lih čovječje osobnosti.

Ta moderna zabluda ima dosta pristaša, kako proizlazi iz: meĝunarodnog kongresa za slobodno kršćanstvo i religiozni napredak, koji se je održavao od 5. do 10. kolovoza 1910. u Berlinu, a sudjelovalo je do 2000 kongresista iz sviju krajeva svijeta.

V. Belè: Nešto literarnoga. — I. Mantuani: O socijologiji umjetnosti.

F. Terseglav: Budizam i kršćanstvo. U ovoj raspravi pokazuje T. historijsko i geografsko proširenje budizma i kako i po komu je Evropa upoznala budizam. Prvi su upoznali Evropu s budizmom franjevac fra. Odorico da Pordenone (1286—1331.) i sv. Franje Ksaverski (1505—1552.). U budućem članku pokazat će nam T. razliku budizma i kršćanstva i pobiti one, koji nastoje dokazati, da se je kršćanstvo razvilo pod budističkim uplivom.

A. Breznik: Prvotne predočbe o Bogu. Nije bez interesa saznati, kakove su pojmove i predočbe imali nam srodni indoevropski narodi o božjem biću. Stoga B. razglaba lingvistički slav. riječ Bog, njem. Gott, lat. Deus, grč. θεός i dolazi do rezultata, da je svaki narod označivao o Bogu nešto takvoga, što je opažao u vidljivom svijetu, ali nikada si Boga nije pretstavljao kao nešto besčasnoga ili nemoralnoga. Predočbe uzete su iz tvarnoga svijeta, te redovito tangiraju koje svojstvo božje, koje se iz vidljivoga svijeta daje apstrahirati.

J. Adlešić: Socijalne tvorbi pri Jugoslovanih. — A. Robida: Naturalističke i realističke moderne slovenske drame. — A. Pavlica: Marxov nauk o djelu i vrijednosti. — F.

Fr. Stelè: Najnovije staro-kršćanske iskopine u Akvileji.

Na koncu svake sveske imade „Listak“, koji je vrlo zanimiv (n. pr. Vjera i znanost, Dr. A. Ruvillo o Kristu; Harnack o Kristu; Religija budućnosti i t. d.) i „Nove knjige“ gdje se recenziraju dotične knjige.

Odbor je „Leonova društva“ povisio počam od ove godine pretplatu za „Čas“ na 7 K (za djake 4 K), radi velikih tiskovnih trošaka. E. L.

Časopis katoličkog duhovenstva. Organ znanstvenoga odbora kršćanske akademije u Pragu. Redaktori: Dr. F. Hryštufek, Dr. J. Tumpach i Dr. A. Podlaha. Prag. 1910. Svez. 9. i 10.

U ova zadnja dva sveska završuju se rasprave, koje su se diljem godine kroz prijašnje sveske nastavljale. Evo im u kratko sadržaja.

Jedna od najopsežnijih i najvrednijih rasprava je historička rasprava dra. Vaclava Pavlika: „Česki kralj Juraj i kompaktata“ (sv. 1—10). Vrlo podrobno riše P. žalosnu epohu češke crkvene povijesti od god. 1420.—1471. Česi htjeli, da reformiraju katoličku crkvu u svojim zemljama sa 4 praška članka: 1. Riječ Božju neka naviještaju kršć. svećenici slobodno po cijelom kraljevstvu češkom; 2. sv. pričest neka se dijeli pod obje prilike svim, koji nijesu u smrtnom grijehu; 3. svećenici i redovnici imadu po primjeru Hristovu živjeti siromašno, bez imutka; 4. sve smrtno grijeha, osobito javne, imade kazniti oblast, na koju to spada. Nakon dugih pregovora primi napokon sabor u Bazelu uz bitne

modifikacije ove članke, zvane odsada „compactata Basiliensia“. Utrakvisti se združiše s crkvom katoličkom, reprezentiranom na saboru bazelskom god. 1433. Ali na žalost, sabor bazelski u to vrijeme nije već bio zakonit. Česi gradili odsad jedinstvo s crkvom katoličkom, poslušnost sv. Ocu papi samo na osnovu kompaktata — a rimski pape kompaktata nijesu nikad priznali. Sad nastaje dugotrajna borba između Čeha, koje vodi Juraj Podjebradski i rimske Stolice. Borba se vodila diplomacijom, crkvenim kaznama, krvavim ratovima sve do smrti Jurja Podjebradskoga.

P. je pisao radnju prema vrelima vatikanskim, a upotrijebio je obilno i rukopisnu građu iz arkiva češkog u Pragu, iz c. i kr. biblioteke u Beču, iz biblioteke lipskog sveučilišta, iz arkiva praškog kaptola, te arkiva grofova Sternberg. Pisao je objektivno, premda mu je to bilo bez sumnje kao Čehu rodoljubu vrlo teško. Kako i nebi! Ta imade pred sobom kralja Jurja iz češke narodne dinastije, čovjeka pravedna i puna ljubavi spram svog češkog naroda, čovjeka plemenita i veledušna, čovjeka bogobojazna i čista. Proti njemu vidi kralja Sigismunda, komu se život mora pokuditi, te ugarskoga kralja Matiju muža vjerolomna i častohlepna, a i poročna života. Pisac računa sa svim tim, ističe dobre i zle strane svaki. Glavnu pogriješku Jurja Podjebradskoga nalazi u tom, što se tvrdokorno opirao pravorijeku Sv. Stolice. Pogriješku je tu sam Juraj pred smrt priznao i požaljo.

Jednako je opsežna juridička rasprava Dr. A. Soldata: „Konstitucija *Sapienti consilio*, novi

ustavni zakon rimske kurije“ (Sv. 1—10). Od vremena Siksta V. nije bilo zakona, koji bi tako duboko zasezao u ustroj rimskih kurialnih ureda, kao konstitucija Pija X. „Sapienti consilio“. Ova konstitucija uređuje ustroj rimskih ureda i njihovu kompetenciju, neke urede dokida, a neke na novo ustraja. Cjelokupni novi zakon Pija X. sastoji od tri dijela: od same konstitucije, od posebnog ustavnog zakona (*lex propria*) i od naredbe (*regolamento organico*). *Lex propria* u 46 kanona uređuje djelokrug slavних sudišta rimskih Rote i Signature, dok je *regolamento* u 2 dijela službena instrukcija, koja određuje prava činovnika, način uredovanja i pobliže označuje djelokrug pojedinih ureda. Glavna svrha cijeloga novoga zakona je dodijeliti svakomu uredu ono, što mu po naravi njegovoj pripada, da bude posao jednolično među urede razdijeljen, a da se ne gomila posao nekim uredima. Želio je Sv. Otac upravu, koja pripada kongregacijama, odijeliti od sudstva, odstraniti dvojbe o kompetenciji pojedinih ureda i čitav ustroj kurije pojednostaviti.

Dr. S. govori zato najprije o velikoj važnosti papine konstitucije, a onda izlaže cijelu konstituciju razmatrajuć najprije kongregacije kardinala, onda sudove, a napokon opravne urede. Opširnije razlaže one naredbe, koje imaju veću važnost za duhovnu pastvu ili koje se bitno razlikuju od dosadanih.

Dr. Jos. Novotny, profesor moralke u Kraljevu Gracu, obrađuje u sv. 3—9 uvijek praktično filozofsko-moralno pitanje: „Ima li čovjek slobodnu volju“.

Danas bi mnogi rado orobiti čovjeka o one dragocjene darove, kojima se čovjek razlikuje od svega ostaloga svijeta, po kojima je uzdignut nad svu materiju, po kojima je gospodar svijetu. Danas poriču, da bi razum bio isključivi dar čovjeku, poriču slobodnu volju. To su svi materijalisti, panteisti, to su deterministi. I profesori, koji *ex professo* predavaju filozofiju na praškom sveučilištu: Dr. Masaryk i Dr. Krejčí jesu deterministi. To je potaklo Dra. N., te u duljoj raspravi dokazuje, da slobodna volja nije tek ljudska utvara, nije tek puki problem nego istiniti fakt, nužni postulat za intelektualni i čudoredni život čovjeka. U tu svrhu raspravlja K. najprije o slobodnoj volji uopće, onda navodi dokaze za slobodnu volju, a na koncu kani pobiti prigovore. Bit slobodne volje tumači po sv. Tomi, osvrće se na krive nazore Wundta, Paulsena, Steinera, na nazore starih fatalista, starih i novijih teoloških determinista, te modernih determinista. Govori o odnošaju slobodne volje k mišlosti Božjoj i tako se morao taknuti tomizma, molinizma, augustinizma, kongruizma i sinkretizma. Izvršna ova rasprava nije se u ovom godištu svršila, nego će se u budućem godištu nastaviti.

Zanimljiva je rasprava: „Ritus kartuzijanski“ od M. Jukabičke. Kako se duh narodni javlja u njegovoj pripovijetci i pjesmi, tako se duh reda naljepše zrcali u njegovoj liturgiji. Kartuzijanska liturgija odgovara karakteru toga reda. Predstavimo li si romanski hram s teškim oblim svodovljem, gdje u sumraku noćnom rasvijetljenim tek od vječnog svijetla pjeva zbor redovnika

psalme, gdje bez zanosnih anti-fona i himana pjeva skoro uvijek isti officium de feria, niskim i dugim tonom, plaču podobnim — to je eto duh redovnika sv. Brunona; redovnika, koji su doista ono, što potpisom svoje profesije naznačiše (čineći križ umjesto imena), t. j. mrtvi svijetu, a živi Bogu. Kartuzijanska liturgija je latinska liturgija u galskom obliku, kako se rabila u Grande Chartreuse u 12. vijeku. Časoslov kartuzijanski u biti je breviarium monachorum, dok se misal među svim redovničkim misalima najviše razlikuje od rimskoga. J. podrobno opisuje liturgičke knjige i obred sv. mise.

Preostaje još da se napomene nedovršena patristička radnja Dra. M. Mikulke: „Život sv. Ćirila Jeruzalemskoga i njegova nauka o utjelovljenoj Riječi“. Život sv. Ćirila vješto je ocrtan, a još ljepše znamenovanje i važnost njegova za kršć. znanost. Premda naslov nagoviješta govoriti samo o kristologijskoj nauci sv. Ćirila, ipak raspravlja auktor o cjelokupnom dogmatskom sadržaju Ćirilovih djela. Božanstvo naime Hristovo je kao os, oko koje se sve druge istine okreću.

Dr. K. Dočkal.

Przegląd Powszechny. Kako smo minule godine u svojoj smotri preporučivali taj izvrsni poljski list, posvećen umnim radnjama i teološkim i općeno literarnim, činimo to rado i sada. A. Starker iznosi u radnji: Położenie religijne wielkich miast podatke, kakve su prilike religiozne u velikim gradovima, župama. To u mnogome zanima i nas. U svemu je u prvoj svesci sedam ovećih

rasprava i protiv slobodnih zidara i filozofska radnja o esteticu T. Lipps'a i t. d. No svakako naglašujemo onu: Czy teologia jest umiejetnoscia i onu, kojoj je povod Maksimilian Saski: Nowy plan unii kościołów od J. Urbana D. I. Radnja će se nastavljati. Doslje je Urban isrpao članak Maksimilijanov: Pensées sur la question de l' union des Eglises i tek malo zašao, da kritikuje, ali vrlo objektivno, misli i nazore Maksimilijanove. Razumijeva se, da je brižno i skrbno navedena i domaća poljačka literatura, a i strana njemačka, francuska, češka i t. d. Ima i jedna ocjena lat. djela: De hymni A cathisti auctore. Raspravu je napisao P. F. Krypiakiewicz i konačno tvrdi, da je autor toga himna (zove ga: perla greckiej poezyi) Grk, Roman Melodos. Spisatelj to dokazuje citujući mnoga mjesta iz Romanovih himna i ispregrujući ih s akatistom.

S veseljem spominjemo, da je u ovoj prvoj svesci i čuveni Sienkiewicz napisao članak: Dom polski. Što glasoviti romanopisac očekuje od doma poljskoga, sve na vlas vrijedi i za dom hrvatski. — „Prezgląd“ preporučujemo. *V. R.*

Miesięcznik katechetyczny i wychowawczy. U Lavovu je počeo izlaziti mjesečnik, da se bavi pitanjima katehetskima i uzgojnim. Prva sveska posve nas zadovoljila i obećava, da će mjesečnik biti vrsno glasilo, da će odgovarati potrebama svećenstva i u duh. pastvi i onoga, koji je eminentno zaposlen školom. Ima u toj svesci lijep, iscrpiv referat: O czestej i codzienniej ko-

munii św — kako je o tom sv. predmetu (o često i svaki-danjoj sv. pričesti) raspravljano u sjednici dekanâ lavovske arhidieceze. Ističemo, da mjesečnik donosi egzortu za V. ned. po Bogojavljenju, a tako će donositi i u napredak. Egzorta je obrađena za višu gimnaziju, a izlaže tema: O wolnosci chrześcianskiej (O kršćanskoj slobodi). Imade i drugih članaka, referata, recenzija, a napose je od radnja vrijedno napomenuti onu: O zwi-erzecem pochodzeniu człowieka. Na osnovi obilne literature raspreda važno ono pitanje: o podrijetlu čovjeka.

Preporučujemo mjesečnik. Za čitavu godinu stoji K 7. Adresa: Lwów, ul. Sykstuska I 64.

V. R.

Ива (1910.) Lavov. Ст. Петрушевич, Вплив часописий на народ (Upliv časopisa na narod) 161—168. Pisac je ovom malom radnjicom još ljepše iskitio i uresio ovaj lijepo uregijvani bogoslovski časopis istočno katoličkih malorusa. Govori o veoma važnoj stvari — o uplivu, što ga imaju časopisi i novine na narod i opominje katolike, da u brzo uzmu ovo sredstvo u svoje ruke za kršćansku prosvjetu.

Я. Тарнавский, До библийного питаня про вдохновене и неошибочности свѣ. письма (K biblijskom pitanju o inspiraciji i nepogrešivosti sv. pisma) str. 204—211. Radnja se u kratkim potezima bavi s ovom znamenitom kwestijom.

І. Будка, Приписи и бажання Церкви а наша практика в справи частою свѣ. причастия (Propisi i želje crkve i naša praksa u stvari česte sv. pričesti)

str. 225—229; 268—272. Будка govori o crkvenom dekretu i upućuje na sredstva, koja bi se u pastoralnoj službi imala upotrijebiti, da se česta pričest što više raširi.

І. Савицкий, Эрнест Гекель и его монизм (Ernest Hekl i njegov monizam) str. 230—234; 260—268; 295—300. Savički upotrebljava: Wasmann, Entwicklungstheorie u. Monismus, Innsbruck 1910; isti, Kampf um das Entwicklungsproblem in Berlin, Herder 1907.; Reinhold, Der alte u. der neue Glaube. Wien 1909.; Wasmann, Die moderne Biologie und die Entwicklungstheorie. Herder 1906.

І. Будка, Дисципліна грецкої церкви в сьвітлі полемики за часив Фотія (Disciplina grčke crkve u svjetlu polemike u vrijeme Focijevo) str. 340—353; XIV. i XV. 452—463; XVII. i XVIII. 516—521; XIX. i XX. 579—595. Prvi dio ove radnje spomenusmo u 3. br. naše „Smotre“ (str. 311) od prošle godine. U ovom dijelu govori Будка o ošmom općenitom saboru, o Bugarskom pitanju, o Nikoli I. i Fociju, o zbliženju Bugara k Rimu. *Dr. Šimrak.*

Stimmen aus Maria-Laach. 1910. sv. 9—10. **I. Beissel:** Dieneuesten Untersuchungen über das „Heilige Haus“ in Loreto. (Najnovija istraživanja o sv. kući u Loretu). Nakon što B. donáša najnovija istraživanja o Loretu „za“ i „proti“, svršava svoju raspravu riječima: „Istraživanje o Loretu svakako još nije dovršeno, jer ostaje još mnogo toga, što nije rastumačeno. Svi — bilo kod obrane bilo kod napadanja — neka ne bi zaboravili, da se tu ne radi o vjerskoj istini, da je većina papâ

Loreto zato preporučivala i bila mu skloni, jer je bilo ugledno prošteništa Naše Gospe, koja je tako mnogima čudom pomogla i samo tako oduševljenih štovatelja našla. I ako se ono ponovno čudo prenašanja nije dogodilo, ostaje mjesto časno“.

O. Zimmermann: Die neue Theosophie.

V. Cathrein: Die „Action populaire“ von Reims. God. 1903. osnovana je „Action populaire“ u Reimsu. Cilj je „A. p.“ stvoriti si katol. puk. Djelovanje „A. p.“ je socijalno i stoji na strogo katol. temelju. „A. p.“ izdala je dosada 210 brošura socij. sadržaja. Osim toga izdaje „Actes sociaux“ i mjesačnik „Revue d' Action populaire“. „A. p.“ izdao je „Udžbenik za prakt. socij. djelovanje“ (Manuel social pratique). Osobito valja spomenuti „Guide social“, koji izlazi svake godine i upućuje nas u socij. polit. rad, koji se je dotične godine u Francuskoj proveo. „Année sociale internationale“ nas pak upoznaje socijalnim radom Franc. i inozemstva. Relig. stranu njeguje „A. p.“ u „Guide d' action religieuse“ i s mnogim letacima, što ih izdaje. Osim toga „A. p.“ obdržuje socij. tečajeve i konference, te imade svoje putujuće govornike. Lijepi su to uspjesi „A. p.“ nakon rada od 7 god.

A. Deneffe: Zwei Parallelen zu den Gottesbeweisen. (Dvije paralele k dokazima o opstanku Božjem). Dva izrazita primjera (1. planet Neptun, 2. tamni pratilac β Persei ili algola) iz astronomije uzeta, zgodni su za to, da rasvijetle tok dokaza o egzistenciji Božjoj i da

pokažu njihovu znanstvenu opravdanost.

A. Stockmann: Roman und Ästhetik. — J. Fröbes: Fünf und zwanzig Jahre experimenteller Gedächtnisforschung (1885—1910.) St. von Dunin-Borkowski: Randglossen zu Spinozas Schrift über die Freiheit des Philosophierens (Opaske k Spinozinom spisu o slobodi filozofiranja). E. L.

La civiltà cattolica sv. 1450 do 1455. La rivoluzione portoghese savremena konsideracija, kako je srušena monarhija i kralj skinut, i tko je aktor toga nedjela. Prof. Méchineau nastavlja svoju raspravu, tko je aktor psalama i kada su spjevani, koja rasprava nije drugo već komentar odluke, što no ja je izdala biblijska komisija (koju vidi u lanjskoj „Bogosl. Smotri“ sv. 3. str. 293.). — Gli sciooperi di fronte alla retta ragione (Štrajkovi pred sudom zdravog razuma) temeljita studija nepoznata pisca iz područja krjeposti pravednosti, a naslanja se na encikliku Leona XIII. *Rerum novarum*, na Ballerinijev Opus theologicum morale izdan od Palmierija i na djelo franc. auktora Antoine-a „Cours d'économie sociale“. Pisac u ovom članku raspravlja samo to pitanje, da li se štrajk protiv zdravome razumu ali bez obzira na njegove kobne posljedice po pojedinca i po društvo, o čemu kani raspravljati u drugom članku.

Battesimo e l'eucaristia secondo i teosofi nastavak je studije, u kojoj nepoznati aktor oštrom nožu kritike podvrgava jedan dio za drugim nauke o

predmetima teološkim, što ih teosofska spisateljica Besant tumači na svoj način prilagodujući ih svojoj teoriji okultizma. U ovom članku govori se o sakramentu krštenja i presv. evharistije. — Bricarelli posmatra u članku „L'architettura del rinascimento in Toscana“ razvoj graditeljske umjetnosti za dobe preporoda ili renesanse u Toskani, za koju veli, da se je u Toskani najsvršenije razvila. — To je sve u svesci 1450. — La universalità della religione aktuelna je radnja protiv modernistâ, koji tobož žele spasiti katolicizam bojeći se za nj, da ne bi ostario i umro, za to predlažu, da se obnavlja, modernizuje, da se okani svojega ekskluzivizma, svojih obreda i svojega monarhizma. Pod tim uvjetima dozvoljavaju oni katolicizmu dalji opstanak. — Učeni arheolog Savio piše Per la storia d'una controversia, u kojem članku pobija krivo mišljenje, da su u Rimu Šimunu vračaru iskazivati božansku čast, kako je to prvi zabijedio u svojoj apologiji sv. Justin mučenik, a kasnije se mislilo, da je u potvrdu te činjenice i neki starinski natpis *Semoni Sancus Deo*. Taj Semon Sancus bilo je neko starinsko božanstvo Sabinško, a nije bio onaj Šimun vračar ili magus, o kojem govore djela Apostolska. O istoj temi i u istom smjeru raspravlja se u sv. 1452. u članku: S. Giustino Martire e l'apoteosi di Simon Mago in Roma, u kojem se navode novi argumenti u potvrdu navedenoga mišljenja, t. j. da su rimski carevi Tiberije i Klaudije bili veliki protivnici židovskog plemena, Klaudije dapače izagnao

je Židove iz Rima, kako svjedoče i Acta Apost. 18, 2. i Svetonije. Osim toga vraćanje i slična praznovjerja bila su rimskim zakonima zabranjena. Nije dakle moguće održati mišljenje, da bi Rimljani Židova i k tomu vraća štovali ko boga. — Prof. Lino Murillo nastavlja u sv. 1452. svoje istraživanje u članku La cronologia della storia biblica, o najtežem pitanju biblijskih nauka, kako da se slože i poredaju dogogjaji, o kojima pripovijeda sv. evanjelje po Ivanu i po sinopticima. — Sa sv. 1453. počima novo 62. godišće ove katoličke talijanske smotre, koju kroz toliki niz godina još od Pape Pija IX. uregjuju Isusovci. U toj svesci raspravlja nepoznati pisac o slobodnoj zidariji i dokazuje, da je ona začetnik mnogih buna i revolucija na zapadu. Članak ima naslov L'internazionalismo rivoluzionario della massoneria, a iz navoda se vidi, da pisac članka poznaje auktore prvoga reda, koji su taj predmet proučavali. Pisac će nastaviti svoju studiju. — Nastavlja se kritika teosofâ, napose njihova nauka o objavi božjoj u članku La rivelazione divina secondo la teosofia. — Prof. Lucijan Méchineau nastavlja u sv. 1448. započeto pitanje: tko je auktor psalama i kada su sastavljeni Gli autorie il tempo della composizione dei Salmi i odgovara: David je poglaviti auktor psalama, kako se je i dosada držalo. Tu svoju radnju završuje auktor u svesci 1455.

U sv. 1454. dolazi u prvom redu apostolsko pismo sv. Oca, koje donosi i „Bog. Smotra“ u cijelosti (vidi str. 76.), protiv

članka, što ga bio napisao pisac Maksimilijan u smotri „Roma e l'Oriente“. — Pod naslovom *L'organizzazione professionale* (stališka organizacija) referuje se sadržina djela franc. pisca Eugena Duthoila „Vers l'organisation professionnelle, koje djelo izdalo je poznati iz „Katol. Lista“ *L'Action populaire*. Stališi se organizuju, to je potrebno i nema više te sile, koja bi mogla spriječiti organizaciju. Valja dakle iz nje ukloniti ono što ne valja, a to je 1. ekonomski amoralizam, koji su u znanost političke ekonomije uveli liberalci; treba 2. zakonom zaštititi radništvo, kako to uči Leon XIII. u enc. *Rerum novarum*; treba 3. urediti rad žena u industriji, i 4. urediti teško pitanje o zaposlenosti radnika. Učeni pisac ističe razloge, zbog kojih biva, da radništvo ostane bez posla, i nabraja sredstva preventivna i reperativna, kojima bi se tome zlu doskočilo. — Dante e il rapimento di S. Paolo studija, da li je Dante pjevajući svoj raj (ili paradiso) bio uznesen (raptus), kako je bio sv. Pavao. — Poznati Savio u članku „L'anno dell'essiglio di Liberio“ odgovara na prigovor Nijemca Federa u pitanju o ortodoksnosti pape Liberija i brani svoje mnijenje, da je papa Liberije bio u prognostvu god. 356., a ne 355. — U svesci 1455. na prvom je mjestu članak „Il giuramento contro gli errori del modernismo“, u kojem se razlaže, da to nije stvar nova, da je takav običaj u Crkvi katoličkoj, da je tako odredio bio već papa Aleksander VII. god. 1664., zahtijevajući pod prisegom podložnost apostolskim konstitucijama od 31. svibnja 1653. i 16. listopada 1656., u kojima

se osugnjivalo pet stavaka Jansevievih, a Inocent XII. god. 1694. odredbu Aleksandra VII. potvrdio i obnovio određivši, da se prihvatiti i njegova bula *Unigenitus*, kojom je odsudio bludnje Kvezne love, dok iz starijih vremena spominje formulu pape Hormisde (513—523.). — Leone N. Tolstoj biografija je napisana po mnogim člancima o Tolstoju i njegovim djelima, a nastavit će se u narednim svescima. — Seusualità e misticismo in G. D'Annunzio oštar je članak i ujedno prosvjed protiv ovog pornografa talijanskog, kojega se pošten Talijan mora stidjeti. — L. „Orpheus“ di Salamone Reinach je kritika djela franc. pisca, koje je nazvao Orpheus ili *Histoire générale des religions*, t. j. općenitu povijest o religijama, o kojem dijelu govori se u ovoj „Bog. Smotri“ kod recenzija.

Osim članaka donosi „Civiltà cattolica“, kako je poznato, po jednu pripovijest (*Scuola laica*). Znamenite su kritike o najnovijim djelima kao što su n. pr. Zaninettieva „*Theologia moralis seminariorum usui accommodata*“, zatim djelo Salomona Reinacha „*Orpheus*“ ili „*Histoire générale des religions*“, Masotti-jeva zbirka pjesama pod naslovom „*Lilia*“, Alberta grofa de Mun-a „*Combats d'hier et d'aujourd'hui*“, Fogazzarov roman *Leila*, *Dictionnaire de Théologie catholique*, bogoslovskog leksika što izlazi u Parizu, dra. Charlesa Vidala djelo „*Religion et Médecine*“ i t. d. — Osim Bibliografije, kraće recenzije novijih publikacija imade u ovom časopisu i savremena kronika.

Revue pratique d' Apologetique. Paris, G. Beauchesne et Cie (No 122—128. 15./X. 1910. 15./I. 1911.) Lepin: Valeur historique des trois premiers Evangiles. Pobija jasno i uspješno racionalističke i modernističke prigovore Renana, Straussa, Loisy-a i drugih. Dokazuje njihove predrasude, nedostatak njihova tumačenja, historička izvrtanja i zatajivanja evanđeoskih tekstova i t. d. Napose govori o mesijstvu Kristovu, njegovim čudesima, o smrti i žrtvi. — La suprême conversion de Pascal. Jovy je nastojao na osnovi P. Beurrier-ovih Mémoires dokazati, da se Paskal dvije godine prije smrti po drugi put i odlučno odrekao janzenzima i podvrgao sv. stolici. H. Petitot dokazuje u nazočnom članku, da se to drugo obraćenje Paskalovo iz Beurrierovih Memoira ne da izvesti i da ga vrlo vjerojatno nije ni bilo. — L. Labauche: L'accord de la foi et de la raison sur le mystere de la Très Sainte Trinité: Sv. Trojstvo ostaje misterij, ali ga je moguće dokazati iz autoriteta objave Božje, i moguće je pokazati kako nije ni protiv razuma ni protiv spoznanih istina, što više, kako ima tomu misteriju nekih analogija i u prirodnom carstvu. — C. Besse: La récente évolution du divorce en France upozoruje na užasne posljedice, do kojih vodi zakon o razrješivosti ženidbe i pobija načela libertinaca. — H. Lesêtre: Lumières et Ombres: iznosi uvjete i prilike, u kojima se čovjeku očituje istina i rađa vjera. Za te ideale treba moliti i raditi naporno i ozbiljno,

a ne valja u prvoj poteškoći klonuti duhom. — Pressoir: La divinité de Jésus-Christ d'après les évangiles synoptiques. Gospodin Isus Krist pokazuje svoje božanstvo i u sinoptičkim evanđeljima: poređenjima, što ih čini između sebe i najvećih ljudi Staroga Zakona Jone, Salomona, Davida, da i anđela; činima, što ih samo Bog izvodi n. p. opraštanjem grijeha; nazivljem, da je Sin Božji, koji sjedi ob desnu Boga Oca i koji je jedno s Ocem. — C. Alibert: La psychologie des Saints et l'apologétique traditionnelle na osnovi modernih tekovina psihologije ispituje pisac unutrašnji razlog svetačkog života u kršćana. To se savršeno življenje ne može istumačiti već svrhnaravskim utjecajem Božjim. To je pravo moralno čudo. Tako ga i zove tradicionalna apologetika. — L. de la Vallée-Poussin: Histoire religieuse: Récentes publications de M. F. Goblet d'Aviella. Kritičar priznaje neki napredak ovog racionaliste u shvaćanju i ispravnije tumačenje od drugih racionalista. Korigira i popunjuje Avielline misli o animizmu i postanju kršćanstva. — X. Moisant: Psychologie et apologétique. Priopćuje glavni sadržaj knjige E. Peillaube: Les images (Paris, Rivière 1910. 513. pages. prix 9. frs.), u kojoj pisac eksperimentalnom psihologijom pobija fenomenaliste i materijaliste, i dokazuje egzistenciju i duhovnost ljudske duše. — M. S. Gillet: Contre le Dilettantisme religieux. Pisac ističe, kako religija sastoji iz vjerskih istina, čudorednih djela i spoljašnjeg poštovanja Boga. Po tom se teško

ogrješuju o religiju tako zvani „diletanti“ t. j. ljudi i katolici, koji jedino iz estetskog uživanja prijanjaju uz vjeru i tobože hvale katolicizam. Ti ljudi ne mare ni za što, što ih ne podražuje, oni su zapravo lažni mistici, senzualisti, sentimentalisti.

Dr. Fran Barac.

La Ciencia Tomista. Publicacion bimestrallos Dominicicos españoles. Anno I. Ovu reviju pokrenuše prošle godine španjolski dominikanci u Madridu, idejom, da kroz nju što više prošire tomističku nauku. Donaša raduje iz svih područja teologije, filozofije i prava. Obuhvata oko 200 str., a predbrojba joj je za Španjolsku i Portugal 10 pesetas, a za inozemstvo 12 fr. Madrid. Santo Domingo el Real. Claudio Coelo, 114. Radnje u do sada izašlih pet brojeva, jasno dokazuju, da će revija potpuno odgovarati svojoj svrsi.

Getino O. P. El Maestro Francisco de Vitoria (studija povjestničko-doktrinalna o velikom španjolskom teologu Franu de Vitoria). Pidal y Mon. La doctrina científica de Santo Tomás. (Dokazuje, kako je uzvišena i solidna nauka sv. Tome, te kako je aktuelna, pošto je i danas, kako u trinaestom vijeku isti kaos na intelektualnom polju.) Del Prado O. P. La Verdad fundamental de la filosofia cristiana. (Dokazuje, kako je temeljna istina kršćanske filozofije razlika inter essentiam, et existentiam, dočim je u Bogu jedno te isto.) De Arintero O. P. La verdadero evolucion de la Iglesia. (Pokazuje, u čemu sastoji pravi razvoj Crkve. Dva su njezina karaktera: razvoj i nepromjenljivost.)

Joaquin Girón O. P. Los ultimos convenios celebrados entre la

Santa Sede y el Gobierno de España. Jenaro Buitrago O. P. El hipnotismo (U ovom članku raspravlja: Zašto se je hipnotizam promatrao s nepovjerenjem? Što je hipnotizam? O snu. Utvara i spoznaja u snu. Kako se hipnotizira? Praktički postupak Dra. Bernheim-a i škole u Nancy).

Del Prado. Balmes y santo Tomás. (Iznosi misli Balmesove o znanstvenoj misiji Sv. Tome i glavne nauke njegove, kojih se je Balmes držao).

Od velike su vrijednosti opširni „Boletines“, i to o Sv. Pismu, o juridičko-socijalnim znanostima, o filozofiji u opće, te onda napose o psihologiji, o afektivnoj psihologiji, o metafizici, o literaturi, o teologiji i pravu.

Prebogata je kronika. Tu su dopisi iz raznih zemalja, a zadaća im je, da iznesu stanje na intelektualnom i socijalnom polju dotične zemlje. Zastupana je Španjolska, Italija, Francuska, Belgija, Holandija, Prusija, Magjarska, Češka, Austrija, Poljska, Turska, Palestina, Kina, Japan, Formoza, Filipini, Čile, Sjedinjene Države i t. d.

Donosi opširni pregled revija, te bogatu bibliografiju sa kratkom ocjenom pojedinih djela.

Ova se revija sama preporučuje svim onima, koji razumiju španjolski, bilo svojim učenim radnjama bilo svojim buletinima, te svojom preglednom kronikom.

O. M. Knego.

Revue Thomiste. Année 18. n. 6. Novembre—Decembre 1910. P. Mandonnet O. P. Les premieres disputes sur la distinction réelle entre l'essence et l'existence 1276.—1287. Povjestnički dokazuje, kako je posve kriva

tvrdnja O. Chossat-a S. J., bilo u „Dictionnaire de la Theologie catholique“ (t. IV., col. 1180), bilo u ovoj istoj reviji (Rev. Thom. n. 4. p. 495), u polemici, koju je vodio sa O. Gardeil-om, da je prvi od skolastika Egidij Rimski 1247—1316 (Aegidius Romanus), koji je naučavao nekoliko godina poslije smrti sv. Tome, učio razliku inter *essentialium* et *existentiam* u stvorenim stvarima, i da su ga pobijali Henrik iz Ganda i Gotfrid de Fontaines. Dokazuje, kako su tu nauku naučavali već prije neoplatonici, i kako je povjesnički neispravno, da je Henrik pobijao Egidija, pošto je prvi branio svoja quodlibeta, u kojima se nalazi protivna nauka, prije kakovih 10 do 12 godina, nego li je Egidij mogao raspravljati o toj stvari. Cijeli je članak od osobitog interese sa strane povjestničke, a istodobno i doktrinalne u ovoj stvari.

Važne su još takogjer radnje Le Guichaona: „Les progrès du dogme d'après les principes de Saint Tomas“ i Claverie-a o spoznaji Kristovoj.

O. M. Knego.

Biblische Zeitschrift. Freiburg, Herder, 1910. br. 2. 3. i 4. Dr. M. Hartberger: Priscillians Verhältnis zur Hl. Schrift. Auktor iz spisa hereatika Priscillijana — pred 20 god. nadjenih — izlaže u kratko nauku spomenutog heretika o „kanonu“ sv. pisma. Pod kanonom razumijeva Priscillijan — kao i mi — zbirku knjiga bogodanih, koje su pisane za naš vjerski život. Glavno pravilo, po kojem je on sudio, koja knjiga spada u kanon, a koja ne, bijaše mu to, da li dotična knjiga govori o Bogu, i da li nas vodi k Bogu. Prema tome

— po njegovom mnijenju — svaka knjiga od koga mu drago napisana, ako razjašnjuje ostale kantske knjige, ili ako govori o Kristu, već je divina sanctorum prophetatio, dakle spada u kanon. S toga razloga on je mnoge apokrifne knjige primio u kanon sv. pisma.

Dr. Tillmann: Methodisches und Sachliches zur Darstellung der Gottheit Christi nach den Synoptikern gegenüber der modernen Kritik. Auktor kritizira raspravu P. Bernharda Jansen-a o „Božanstvu Isusa Krista kod sinoptika“. U toj raspravi nastoji Jansen, da proti modernoj kritici, koja tvrdi, da sinoptici ne prikazuju jasno Isusa kao pravog Sina Božjega. — dokaže, da i sinoptici kao i ostali novozvjetni pisci otvoreno svjedoče, da je Isus pravi Sin Božji.

Tillmann prigovara Jansenu, što baš glavne dokaze kod sinoptika, kao naziv „Filius Dei“, Sin Božji; svjedočanstvo sv. Petra: „Ti si Krist, Sin Boga živoga“; za tim pitanje velikog svećenika i odgovor Kristov, ne izlaže prema pravom smislu texta.

Dr. Th. Schermann: Das Brotbrechen im Urchristentum. br. 1—2: Auktor nastoji, da povjesno-exegetički dokaže pravi smisao riječi: „*λάσις τοῦ ἄριου*“ lomljenje hljeba, koje riječi češće dolaze u sv. pismu. Ove riječi tijekom vremena razno su se tumačile, i to: simbolički (kao znak smrti Kristove), mistički, euharistički (blagovati tijelo i krv Kristovu) i stvarno t. j. „hljeb lomiti“ znači: hljeb dati, razdijeliti, ili u opće jesti obrok. Ovaj posljednji kao pravi smisao

gore rečenih riječi u sv. pismu dokazuje auktor iz raznih mjesta sv. pisma.

Prof. J. Hehn: Ein neu-gefundenes Sündflutfragment aus altbabylonischer Zeit. Pisac izvješćuje o vrijednosti jednog starog u Nippuru nadjenog spomenika „o općem pototu“, koji (spomenik) proizlazi iz dobe dinastije Hammurabi 2000 god. pr. Chr., a vrlo se podudara sa sv. pismom.

Dr. Schade: Zu 2 Makk. 1, 19.: Auktor rješava prigovor dra. Schulzea proti 2 Makk. 1, 19., gdje se kaže, da su Izraelci bili u Perziju, a ne u Babiloniju u sužanjstvo odvedeni, dakle sv. pismo ne izvješćuje istinito. Nu pisac 2 Makk. knjige mogao je reći, da su Izraelci bili u Perziju odvedeni, jer za njegovo vrijeme i prije Babilonija spadala je pod Perziju, pod kojom se u širem smislu i Babilonija razumijevala.

Dr. Slabý: Sünde und Sündenstrafe sowie deren Nachlass im alten Babylonien-Assyrien. Auktor raspravlja o grijehu, kazni i oprostjenju grijeha kod starih Babilonaca i Asiraca. Ponajprije tumači razne riječi, kojima su stari Babilonci označivali grijeh, za tim govori o kaznama grijeha osobito istočnog, koji je uzrok svima bijedama i nevoljama, koje ljude biju. Oproštenje pako grijeha po nauci starih Babilonaca i Asiraca dobiva čovjek kroz iskreno pokajanje.

Dr. Engelkemper: Das Protoevangelium. Auktor dokazuje iz samoga texta protoevangjelja — ne obzirajući se na kasnija obećanja i proroštva o Mesiji — njegov mesijanski

smisao. Ponajprije tumači exegetično - kritički pojedine riječi za sebe i u textu, za tim iz texta pokazuje mesijanski smisao protoevangjelja, al ne direktni, već tipični, koji su kasnije sve jasnije i jasnije druga proroštva i obećanja (o Mesiji) objašnjivala.

Dr. Dausch: Ein neuer Kampf für die Hypothese von der blos einjährigen öffentlichen Wirksamkeit Jesu. Prof. Dausch dokazuje, da hipotesa dra. Bonkamp-a o jednogodišnjem Kristovom javnom djelovanju proizlazi iz raznih krivih pretpostavaka. Dr. Bonkamp, da dokaže svoju hipotesu o jednogodišnjem Kristovom javnom djelovanju, tvrdi, da su riječi: „τὸ πάσχα“ u evangj. sv. Ivana 6, 4 poslije dodane, — tako da se pod blagdanom ondje navedenim nema razumijevati „vazam“, već koji drugi blagdan, n. pr. blagdan sjenica. Ako bi to stajalo, onda bi njegova gore rečena hipotesa imala nekaki osnov, ali kako se iz samog konteksta i svih drugih mjesta ostalih evangjelja i povjesnih dokaza vidi, riječ „vazam“ u evangj. sv. Iv. 6, 4. autetična je i na svom mjestu, po tom tvrdnja Bonkampova, da je Krist samo jednu godinu javno djelovao, ne stoji. *Dr. M. Gjuranec.*

La Scuola Cattolica. Milano. 1910. prosinac. Taj časopis izlazi svaki mjesec, te stoji na godinu 14 lira.

C. Vitali: S. Carlo e il Concilio di Trento (Sv. Karlo i tridentski sabor). God. 1561. bio je nastavljen crkv. sabor u Tridentu za pape Pija IV. Karlo, koji nije nipošto uplivaio na Pija IV. da nastavi crkv. sabor, kako se često tvrdi, vrlo je povoljno

uplivaio kod rada i zaključaka toga sabora.

R. Nascinbene: Il „Logos“ di S. Giovanni (Logos kod sv. Ivana), Liberalni kritici tvrde, da je sv. Ivan došao do pojma o „Logosu“ po grč. filozofiji kroz Philona. No pisac to pobija time, da ponajprije pokazuje, što je bio „Logos“ kod Grka, zatim govori o analognim oznakama u kanonskoj i predkanonskoj literaturi židovskoj, te razvija „Logos“ kod Philona i dolazi do „Logosa“ kod sv. Ivana.

A. Gemelli: Le teorie patologetiche della psicastenia. To je nastavak rasprave učenog talij. franjevca.

G. M. Petazzi: L'Immacolata e il modernismo. Pisac više retorički nego znanstveno nastoji pokazati, da je bl. dj. Marija odregjena od Boga, da pobije i uništi modernu herezu: modernizam.

Iza rasprava donosi „La scuola cattolica“ bogati pregled časopisa i opsežnu bibliografiju (recenzije). Na svršetku lista pod naslovom „Note e discussioni“ imade raznih zanimivih notica.

E. L.

Revue du Clergé Français. Paris, 1910. od 15. listopada do 15. prosinca; 1911. od 1—15. siječnja. Nastavlja se na široko zasnovana „Historija religija“, o kojoj je bilo govora u „Bogosl. smotri“ 1910. str. 410. Bros govori o religiji divljih naroda (prehistoričkih i sadanjih);

Capart o egip. religiji; Dhorme o religiji Semita (Babilonci i Asirci, Armenci, Feničani) isključiv Arabe i Židove; Labourt o vjeri Iranaca i Perzijanaca (relig. sistem Aveste); La Vallée Poussin o religijama Indijskim (religija Veda, brahmanizam, budizam, indijske religije i kršćanstvo).

E. Mangenot: L'Évangile de Saint-Luc. Evangjelje sv. Luke — takav je zaključak znanstvene rasprave M. — je istinito i autentično. Stil i način pripovijedanja je vrstan, tako te je Renan rekao, da je evangjelje sv. Luke najljepša knjiga svijeta.

E. Vacandard: Origines de culte des saints. Dok radnja bude završena, donijet ćemo njen sadržaj.

L. Cl. Fillion: La lutte pour l'existence du Christ. (Borba za opstanak Kristov). — A. Villien: La discipline des sacrements (nastavak).

P. Godet: Un mot sur l'origine de l'Angelus. (Riječ o porijetlu „Pozdrava Gospodnjeg“). Nije doduše jošte sasma utvrđeno, ali smo svakako blizu vrela, ako kažemo, da molitva „Angjeo Gospodnji“, koju danas sav kršć. svijet moli tri puta na dan, potječe od Benedikta Sinigardi-a, kojeg je sam sv. Franjo Asiški primio u svoj red i koji je umro god. 1282. Kolijevka je te molitve samostan franjevački u Arezzu.

E. L.

